

Civilrätt C
Jurisprogrammet
Metodreläsningar

Stockholms
universitet

Feministiska rättsteorier del I
Liberal rättsfeminism

Carlson © 2016

**Feministiska rättsteorier –
Feminism ett paraply**

- Feministiska rättsteorier (liberal och radikal)
- Nordisk genusrättsvetenskap
- Maskulinitet
- Queerteori
- Intersektionalitet

Listan ej uttömmande

Liberal rättsfeminism

Första vågen – 1800-talet

Mary Wollstonecraft, Till försvar för kvinnans rättigheter (A Vindication of the Rights of Woman)

1792

Rättsförhandlingsförmåga, rösträtt

Liberal rättsfeminism

Andra vågen – andra världskriget

Började i spåren av andra världskriget, de kvinnor som jobbade medan männen kämpade i andra världskriget ville behålla de framsteg som gjorts.

Kom senare till Sverige (70-talet istället för 60-talet) p.g.a. Sveriges neutralitet under andra världskriget (behov av arbetskraft).

Den liberala rättsfeminismen

- Alla skall vara lika
- Alla skall behandlas lika

De rättsliga åtgärder som vidtogs efter andra världskriget vad avser både kön och etniskt ursprung baserades på en liberal rättsteori, d.v.s. att om lagen ger lika rättigheter till alla kommer samhället att förvandlas.

Liberal rättsteori

Detta syns i de internationella instrument som Sverige skrev under efter andra världskriget, inklusive FN-förklaringen och EKHR

Obs! Det finns ingen tudelning i dessa instrument mellan jämställdhet och jämlikhet.

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna

Artikel 1

Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. De har utrustats med förnuft och samvete och bör handla gentemot varandra i en anda av gemenskap.

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna

Artikel 2

Var och en är berättigad till alla de rättigheter och friheter som uttalas i denna förklaring utan åtskillnad av något slag, såsom på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan uppfattning, nationellt eller socialt ursprung, egendom, börd eller ställning i övrigt...

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna

Artikel 7

Alla är lika inför lagen och är berättigade till samma skydd av lagen utan diskriminering av något slag.

Alla är berättigade till samma skydd mot alla former av diskriminering som strider mot denna förklaring och mot varje anstiftan till sådan diskriminering.

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna

Artikel 23

1. Var och en har rätt till arbete, fritt val av sysselsättning, rättvisa och tillfredsställande arbetsförhållanden samt till skydd mot arbetslöshet.

2. Var och en har utan diskriminering rätt till lika lön för lika arbete.

Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna

Artikel 14 - Förbud mot diskriminering

Åtnjutandet av de fri- och rättigheter som anges i denna konvention skall säkerställas utan någon åtskillnad såsom på grund av kön, ras, hudfärg, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationellt eller socialt ursprung, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd eller ställning i övrigt.

Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna

1951 – Sverige skrev under

1998 – blir svensk rätt

Olof Palme kallade Europadomstolen för "[Gustaf] Petréns lekstuga" vid en pressfrukost i Strasbourg 28 sept 1983

Liberal rättsfeminism

Tog fart i början av 1960-talet. Utgångspunkter:

- Alla individer är rationella och autonoma;
- Kön är biologiskt, gender/genus är ett socialt begrepp; och
- Rätten kan ändras för att vara köns-/genusneutral.

Gender (US/UK) och Genus (SV/Nordisk)

- Sociala kontra biologiska kön
- Genus är en social konstruktion

Kultur och historia har skapat falska skillnader mellan män och kvinnor. Enligt liberal rättsfeminism skulle de skillnaderna försvinna med likabehandling.

Liberal rättsfeminism

Likhetsprincipen innebär

- ett fokus på formell rättvisa (formal justice)
- istället för materiell rättvisa (substantive justice).

Liberal rättsfeminism

- fokus på individens val
- skillnaden mellan privata och offentliga sfärer måste raderas

Tillämpningen av den liberala rättsfeminismen

[Första steget: rättsdogmatik - fastställa gällande rätt]

Lagstiftningen i land X har olika pensionsålder för kvinnor och män.

Tillämpningen av den liberala rättsfeminismen

[Andra steget: rättsanalys enligt liberal rättsfeminism]

Ålderskillnaden baseras på en ålderdomlig syn på kvinnans roll i hemmet. Dessutom leder de olika pensionsåldrarna till att kvinnor får lägre pension och som grupp blir fattigare än män. För att rätta till situationen borde lagstiftningen ändras för att ha samma pensionsålder för män och kvinnor.

Liberal rättsfeminism, litteratur

- Svensson, Eva-Marie, GENUS OCH RÄTT: EN PROBLEMATISERING AV FÖRESTÄLLNINGEN OM RÄTTEN, Stockholm, Iustus (1997)
- Owen Fiss, *What is feminism?*, 26 Ariz. St. L.J. 413 (1994), tillgängligt vid databasen Heinonline, su.se.biblioteket

Medverkande

Laura Carlson – Lärare
Mediepedagog

Inspelat 2016-05-02
Institutionen för data- och systemvetenskap, DSV

